

**LIETUVOS RESPUBLIKOS POLITINIŲ KAMPANIŲ FINANSAVIMO IR FINANSAVIMO KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. IX-2428 2 IR 14 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo Nr. IX-2428 2 ir 14 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – įstatymo projektas) parengimą paskatino būtinybė užtikrinti politinių kampanijų finansavimo skaidrumą, nesudaryti prielaidų užsienio valstybėms daryti poveikį Lietuvos Respublikos rinkimų procesams ir vidaus politikos formavimui.

Nacionalinio saugumo komisija, atsižvelgdama į Valstybės saugumo departamento ir Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos atliktą Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimą 2017 metais bei siekdama sumažinti ne Europos Sąjungos valstybių narių įtaką 2019 m. vyksiantiems Respublikos Prezidento, savivaldybių tarybų ir Europos Parlamento rinkimams, 2018 m. gegužės 7 d. posėdyje pasiūlė parengti teisės aktų pakeitimus dėl draudimo trečiųjų šalių fiziniams ir juridiniams asmenims konsultuoti Lietuvos politikus ir politines partijas politinių kampanijų metu.

Įstatymo projekto tikslas – užtikrinti, kad politinės kampanijos dalyviai teisinių, politinės kampanijos organizavimo, konsultavimo ir mokymų paslaugų sutartis galėtų sudaryti tik su Lietuvos Respublikoje arba kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje ar Europos ekonominės erdvės valstybėje įregistruotais juridiniais asmenimis, kitomis organizacijomis arba jų padaliniais, Lietuvos Respublikos piliečiais, kitos Europos Sąjungos valstybės narės piliečiais ar Europos ekonominės erdvės valstybių piliečiais, taip pat praplėsti politinės kampanijos išlaidomis pripažįstamų išlaidų sąrašą ir pakelti didžiausią vieno savarankiško politinės kampanijos dalyvio politinės kampanijos išlaidų dydį.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorius – Teisingumo ministerija. Įstatymo projektą parengė Teisingumo ministerijos Teisinių institucijų departamentas (direktorė Jolita Sinkevičiūtė, tel. 266 2993, el. paštas jolita.sinkeviciute@tm.lt). Tiesioginis įstatymo projekto rengėjas – Teisingumo ministerijos Teisinių institucijų departamento Informacinių išteklių koordinavimo skyriaus patarėja Žana Jerochovienė (tel. 266 2913, el. paštas zana.jerochoviene@tm.lt).

3. Dabartinis teisinis įstatymo projekte aptartų teisinių santykių reglamentavimas

Šiuo metu Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatyme nėra apibrėžtas ar ribojamas asmenų ratas, su kuriais politinės kampanijos dalyviai gali sudaryti teisinių paslaugų ar politinių kampanijų organizavimo, konsultavimo ir mokymų paslaugų sutartis. Dabartinis teisinis reglamentavimas nenumato, kad politinių partijų, pretendentų, kandidatų, referendumo iniciatorių, referendumo oponentų, visuomeninių rinkimų komitetų sudarytos politinių kampanijų organizavimo, konsultavimo ir mokymų paslaugų sutartys būtų pripažįstamos politinės kampanijos išlaidomis. Taip pat pagal Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo 14 straipsnio 7 dalį politinės kampanijos išlaidomis nelaikoma: 1) politinių partijų, pretendentų, kandidatų, referendumo iniciatorių, referendumo oponentų, visuomeninių rinkimų komitetų išlaidos, turėtos pagal teisinių paslaugų sutartis; 2) išlaidos, skirtos pretendentui, kandidato kelionėms (transportui ir apgyvendinimui) į rinkimų apygardą. Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatyme didžiausi vieno

savarankiško politinės kampanijos dalyvio politinės kampanijos išlaidų dydžiai nustatyti dar 2004 metais.

4. Naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad politinės kampanijos išlaidomis, be Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo 14 straipsnio 4 dalyje numatytų išlaidų, bus pripažįstamos išlaidos, skirtos: 1) politinių partijų, pretendentų, kandidatų, referendumo iniciatorių, referendumo oponentų, visuomeninių rinkimų komitetų teisinių paslaugų sutartims apmokėti; 2) politinių partijų, pretendentų, kandidatų, referendumo iniciatorių, referendumo oponentų, visuomeninių rinkimų komitetų politinės kampanijos organizavimo, konsultavimo ir mokymų paslaugų sutartims apmokėti; 3) pretendentų, kandidato kelionėms (transportui ir apgyvendinimo išlaidoms) į rinkimų apygardą.

Siekiant įstatymo projekto tikslo įgyvendinimo, t. y. tam, kad įregistruoti juridiniai asmenys ar kitos organizacijos negalėtų būti iš dalies ar visiškai kontroliuojami trečiųjų valstybių subjektų, įstatymo projekte siūloma įtvirtinti tam tikrus saugiklius. Pagal naujai siūlomą reglamentavimą politinės partijos, pretendentai, kandidatai, referendumo iniciatoriai, referendumo oponentai, visuomeniniai rinkimų komitetai galės sudaryti teisinių, politinės kampanijos organizavimo, konsultavimo ar mokymų paslaugų sutartis tik su Lietuvos Respublikos piliečiais, kitos Europos Sąjungos valstybės narės piliečiais ar Europos ekonominės erdvės valstybių piliečiais, taip pat Lietuvos Respublikoje arba kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje ar Europos ekonominės erdvės valstybėje įregistruotais juridiniais asmenimis, kitomis organizacijomis arba jų padaliniais, išskyrus atvejus, kai $\frac{1}{4}$ ar daugiau balsavimo teisių tokio juridinio asmens ar kitos organizacijos dalyvių susirinkime priklauso Europos Sąjungos ar Europos ekonominės erdvės valstybėms nepriklausančioms valstybėms, jų kontroliuojamiems juridiniams asmenims arba piliečiams. Paslaugų teikėjai, su politinės kampanijos dalyviais sudarę nurodytas paslaugų sutartis, paslaugų sutarčių vykdymui galės pasitelkti tik tuos asmenis, kurie atitiks įstatymo projekte numatytus reikalavimus dėl paslaugų sutarties šalių. Šis reikalavimas bus taikomas aukščiau nurodytoms paslaugų sutartims, pagal kurias paslaugos buvo suteiktos iki politinės kampanijos laikotarpio pradžios, tačiau skirtos politinei kampanijai.

Vyriausioji rinkimų komisija, vertindama, ar teisinių paslaugų, politinės kampanijos organizavimo, konsultavimo ir mokymų paslaugų sutartys sudarytos tik su įstatymo projekte apibrėžtų subjektų ratu, Lietuvos Respublikoje įregistruotus juridinius asmenis ir Lietuvos Respublikos piliečius galės patikrinti Juridinių asmenų registre arba Lietuvos Respublikos gyventojų registre. Tuo tarpu kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje ar Europos ekonominės erdvės valstybėje įsteigti juridiniai asmenys, kitos organizacijos arba jų padaliniai, taip pat kitos Europos Sąjungos valstybės narės piliečiai ar Europos ekonominės erdvės valstybių piliečiai Vyriausiajai rinkimų komisijai turės pateikti valstybės, kurioje jie įsteigti arba turi buveinę, atitinkamo registro išrašą arba kompetentingos institucijos pažymą.

Siekiant užtikrinti politinės kampanijos dalyvių lygiateisiškumą, kad visi kandidatai, nepriklausomai nuo to, kaip toli jie gyvena nuo rinkimų apygardos ar kiek teisminių ginčų kyla, galėtų rinkimų kampanijai išleisti vienodą pinigų sumą, Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad į teisinių paslaugų ir pretendentų, kandidato kelionių išlaidas neturi būti atsižvelgiama vertinant, ar buvo viršytas politinės kampanijos dalyvio išlaidų limitas.

Kadangi pagal galiojantį Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymą, politinės kampanijos išlaidos negali viršyti minėtame įstatyme nustatyto išlaidų limito, o įstatymo projektu siūloma praplėsti politinės kampanijos išlaidomis pripažįstamų išlaidų sąrašą, taip pat įvertinus tai, kad didžiausias vieno savarankiško politinės kampanijos dalyvio politinės kampanijos išlaidų dydis

buvo nustatytas dar 2004 metais, ir atsižvelgiant į tai, kad politinės kampanijos išlaidų limitai priklauso nuo rinkėjų skaičiaus, kuris nuolat mažėja, Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo projekte didžiausius išlaidų dydžius pagal Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos pasiūlymus siūloma nustatyti koeficientus, kurie būtų susiję su vidutiniu mėnesiniu darbo užmokesčiu (toliau – VMDU). Toks skaičiavimo būdas atspindi ekonomikos augimą, taip pat pasiteisino praktikoje, kadangi pagal VMDU skaičiuojami maksimalūs kiekvienam savarankiškam politinės kampanijos dalyviui suteikti aukų dydžiai, taip pat kandidatų suteiktos aukos.

Pagal naujai siūlomą modelį, kai rinkimų apygarda apima visą Lietuvos Respublikos teritoriją, didžiausias vieno savarankiško politinės kampanijos dalyvio politinės kampanijos išlaidų dydis būtų apskaičiuojamas taip: Lietuvos Respublikos rinkėjų sąraše įrašytų rinkėjų skaičius dauginamas iš 0,0005 VMDU dydžio ir sandauga suapvalinama dviejų pirmųjų reikšminių skaitmenų tikslumu. Tais atvejais, kai rinkimų apygarda apimtų dalį Lietuvos Respublikos teritorijos, didžiausias vieno savarankiško politinės kampanijos dalyvio politinės kampanijos išlaidų dydis būtų apskaičiuojamas taip: vienos rinkimų apygardos rinkėjų skaičius dauginamas iš 0,001 VMDU dydžio ir sandauga suapvalinama dviejų pirmųjų reikšminių skaitmenų tikslumu. Jeigu sandauga bus mažesnė kaip 10 VMDU dydžių, bus nustatomas didžiausias politinės kampanijos išlaidų dydis – 10 VMDU dydžių (pvz., 2017 m. IV ketv. yra nustatytas VMDU – 885 eurai, taigi didžiausias vieno savarankiško politinės kampanijos dalyvio politinės kampanijos išlaidų dydis būtų 8 850 eurų vietoj dabar numatyto 5 792 eurų). Keičiamas didžiausias vieno savarankiško politinės kampanijos dalyvio politinės kampanijos išlaidų dydis neturės poveikio valstybės biudžetui, kadangi šis rodiklis nustato kiekvieno politinės kampanijos dalyvio leidžiama skirti politinei kampanijai išlaidų sumą, o valstybės biudžeto asignavimai skirstomi politinių partijų veiklai finansuoti priklausomai jau nuo įvykusių rinkimų rezultatų.

Priėmus įstatymo projektą, užsienio valstybių, tai yra ne Europos Sąjungos ar Europos ekonominės erdvės valstybių, fiziniai ir juridiniai asmenys, kitos organizacijos ar jų padaliniai negalės teikti teisinio ir konsultavimo pobūdžio paslaugų Lietuvos Respublikos politinių kampanijų dalyviams. Tokiu būdu bus ribojamos užsienio subjektų galimybės daryti įtaką politinei kampanijai bei visam rinkimų procesui Lietuvoje, taip pat didinamas politinių kampanijų laikotarpiu politinių kampanijų dalyvių turėtų išlaidų skaidrumas, kadangi politinei kampanijai panaudotos lėšos bus apskaičiuojamos politinių kampanijų finansavimo ataskaitose ir teikiamos Vyriausiajai rinkimų komisijai, kuri kartu su kitomis institucijomis tikrins ir kontroliuos, kaip yra naudojamos politinei kampanijai skirtos lėšos.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma, nes bus dar labiau užtikrintas politinių kampanijų finansavimo skaidrumas, sustiprinta finansavimo kontrolė ir mažinama trečiųjų šalių įtaka rinkimų procesams Lietuvoje.

Įstatymo projekte siūlomi reguliuoti teisiniai santykiai neturės esminės įtakos ir neigiamų pasekmių ekonomikai, socialinei aplinkai, viešajam administravimui, teisinei sistemai, administracinei naštai.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir mažins prielaidas korupcijai.

7. Galima priimto įstatymo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo priėmimas verslo sąlygoms ir jo plėtrai įtakos neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, galiojantys teisės aktai, kuriuos būtina pakeisti ar panaikinti, priėmus teikiamą įstatymo projektą

Siekiant į teisinę sistemą inkorporuoti priimtą įstatymo projektą, galiojančių įstatymų keisti, pripažinti netekusiais galios arba priimti naujų nereikės.

9. Įstatymo projekto atitiktis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimams ir bendrinės lietuvių kalbos normoms, sąvokų ir terminų įvertinimas

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

10. Įstatymo projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

11. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai

Priėmus įstatymą, Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija turės priimti šiam įstatymui įgyvendinti būtinus teisės aktus.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymo įgyvendinimas

Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės fondų lėšų įstatymo įgyvendinimas nereikalauja, kadangi keičiamas didžiausias vieno savarankiško politinės kampanijos dalyvio politinės kampanijos išlaidų dydis tiesioginės įtakos valstybės biudžetui neturi.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Dėl įstatymo projekto specialistų vertinimų, rekomendacijų ar išvadų negauta.

14. Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: „politinė kampanija“, „finansavimas“, „politinės kampanijos išlaidos“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Kadangi artimiausi rinkimai 2019 m. vasario – kovo mėnesį numatyti į savivaldybių tarybas, o rinkimus skelbia Lietuvos Respublikos Seimas ne vėliau kaip likus 5 mėnesiams iki savivaldybių tarybų narių įgaliojimų pabaigos, prašome įstatymo projektą svarstyti skubos tvarka, kad priimto įstatymo nuostatos būtų taikomos 2019 m. organizuojamiems rinkimams.

Teisingumo ministras

Elvinas Jankevičius

Teisingumo ministras
Elvinas Jankevičius
2018 07 18